

Смедерево и Смедеревци у ликовној уметности

Чика-Доктор

Својом упечатљивом и особеном лекарском праксом, неуропсихијатар др Душан Стојимировић, испунио је посебно поглавље у историји српске медицине. Рођен је у Смедереву, као син „Госпа Кате“ о којој смо писали у претходном броју ових новина, и почива на Старом смедеревском гробљу, иако је током читавог живота био Београђанин, а лекарску праксу обављао и стекао популарност управо у Београду

„Духу је потребно тело, јер без њега губи везу са светом; он помоћу њега види, чује, осећа и мисли; човек стога треба да чува своје тело сходно логици његовог механизма, а не да га руши јелом, пићем, дуваном и замором, јер човек није аутомобил за који се накнадно могу купити неки делови“ - говорио је Душан Стојимировић, а прибележио његов сестрић Милан Јовановић Стојимировић у свом бестселеру „Силуете старог Београда“. Управо је једна силуета из ове књиге припала доктору Душану Стојимировићу- *Доктор Стојимировић*, који је након преране смрти свог зета усинио његове синове Ивана и Милана, а који су из захвалности свом презимену по оцу, додали и ујаково.

Душан Стојимировић, рођен је у Смедереву 1. децембра 1870. године у Староцрквеној мали (данашњи центар града између Основне школе Димитрије Давидовић и Старог гробља). Његова мајка, Катарина, била је чувена смедеревска везиља и ткаља, а отац Иван абација. У детињству се дружио са потоњим комедиографом Браниславом Нушићем, образованим Јевтом Угричићем, архитектом и универзитетским професором Петром Поповићем – „одбир нашега старог србијанског друштва“. У Смедереву је завршио Основну школу, и после неуспешног покушаја да код ујака у Турн Северину научи сапунџијски занат, и четири разреда Гимназије завршио је у родном граду. Као одличном ученику припала му је част да одржи говор краљу Милану Обреновићу када је 1886. године свечано отворена пруга Београд-Смедерево. Матурирао је у Првој београдској гимназији. Ујесен 1889. године отишао је у Беч где је завршио медицинске студије. Од 1896. године враћа се у Србију где је испрва лекарску праксу обављао у Крупњу, Сурдулици, Гроцкој, Гучи, Дервену,

да би од 1908. године добио посао интернисте у београдској Душевној болници, у којој је остао наредних тридесет година и био њен управник, посебно се посвећујући изучавању душевних болести. Радио је као санитарски капетан у време Балканских ратова, а стекао је велику популарност током Првог светског рата. У то време већ је био управник Душевне болнице, и током рата у овој болници је пружио уточиште многим несрећним и болесним људима међу којима су били књижевник Петар Кочић, преводилац Никола Половина, мајка Александра Белића и други. После 1918. године основао је болнице за душевне болести у Топоници и у Ковину. Хуман и неуморан, често своје лекарске услуге није наплаћивао те су га у Београду звали „сиротињска мајка“. Дешавало се да дневно има и по осамдесет прегледа. „Увек духовит и насмејан, он је вољен од свих својих болесника, јер их обделава увек са ведрином и доносећи им оно окуражење, које им диже дух, а које је још Хипократ препоручивао свакоме лекару, као најважнији медикамент, који најпре ваља принети болеснику“ - написао је Милан Ј. Стојимировић у *Вардари* поводом тридесетпетогодишњице рада свог ујака, и додао још и ово: „Немајући своје деце, Др Стојимировић је тако подигао многу и многу туђу децу и постао београдски „чика-Доктор“ за кога би било тешко рећи да ли је популарнији на Сави или на Теразијама, на Чубури или на Јалији, где га сироте Јеврејске породице просто обожавају, у толико пре што он са њима конверзира на шпанском.“

Пред крај живота др Душан Стојимировић написао је своју биографију, која је 2007. године, трудом Народне библиотеке у Смедереву објављена у едицији *Завештање* под називом *Казивања дата историчару српске медицине санитарском ђенералу др Влади Станојевићу-Трнском*. Осим биографске грађе ова књига је изузетно занимљиво сведочанство за све љубитеље историје старог Смедерева. Писана је питким, елегантним стилем, какав је био и сам Душан Стојимировић, увек отмено одевен и са „великим брковима по моди из 1900.“ Таквим га приказују и његови портрети у ликовној уметности. Душан Стојимировић био је љубитељ и мецена уметности, и имао је вредну збирку уметнина. Нешто од тога ушло је у састав смедеревског Музеја заједно са оставштином Милана Јовановића Стојимировића, нешто је и сам поклонио музеју, или су то постхумно учинили његови потомци. Тако данас Музеј у Смедереву баштини његова три портрета, две слике и једну скулптуру. Портрети су сликани/вајани у духу академског реализма, и то према

фотографском предлошку. Прашки ђак чувеног Влаха Буковца, Франта Мали, који је у Београду био активан од тридесетих година прошлог века па до 1945. године, портретисао је др Душана Стојимировића, 1940. године. Реч је о репрезентативном готово трочетвртинском портрету, са класично постављеном седећом фигуром која доминира централним делом сликаног платна. Такође класичан јесте и допојасни портрет др Душана још увек непознатог аутора, мада је на полеђини записано да је портрет насликала Анђелија Лазаревић у знак захвалности за излечење. Увид у опус ове значајне представнице српског импресионизма, нажалост не дозвољава нам да овај запис прихватимо као веродостојан. На допојасној портретној скулптури коју је вајао за сада такође мало познати уметник А. Јос. Калмић, активан у Смедереву током Другог светског рата, др Душан Стојимировић на грудима има Орден Светог Саве II степена, којим је одликован 1933. године, поводом прославе тридесетпете годишњице „лекарског и хуманог рада“.

Ова скулптура стајала је у за њу посебно пројектованој ниши на улазу у породичну кућу др Душана Стојимировића у Улици краљице Марије број 15 у Београду. Године 2003. године ову скулптуру поконио је смедеревском музеју господин Душан Пападополос. Тако је Музеј у Смедереву постао власник још једног вредног уметничког дела-портрета знамените личности Смедерева, врсног лекара неизмерне хуманости др Душана Стојимировића.

Поменимо и то да је у свом родном граду, на потесу Тарабе, чувеном по својим виноградима, др Душан имао свој виноград и у њему лепу вилу у енглеском стилу где се у време бербе грожђа окупљало пробрано смедеревско и београдско друштво.

Др Душан Стојимировић је умро 1955. године. „Београд је Стојимировићу приредио управо грандиозан погреб. Оплакан од сиротиње, он је под сноповима цвећа испраћен тамо где, по његовим речима, нико не кија и не кашље, и где никога не узнемиравају ни неуралгије, нити други болови и бриге...“ (М.Ј. Стојимировић, *Силуете старог Београда*).

мр Снежана Цветковић

(у следећем броју Тир-Анта)